

SPIS TREŚCI

WSTĘP	11
Rozdział I. O POJĘCIU DOKTRYN POLITYCZNYCH I PRAWNYCH	15
1. Przedmiot	15
2. Historia doktryn politycznych i prawnych a inne nauki prawne	20
3. Nazwa dyscypliny	23
4. Metody badawcze	24

HOMO HARMONICUS

Część pierwsza STAROŻYTNOŚĆ

Rozdział II. GŁÓWNE DOKTRYNY POLITYCZNO-PRAWNE STAROŻYTNYCH CHIN	29
1. Lao-cy	30
2. Konfucjusz	31
3. Mo-tsy	34
4. Jang Czu	36
5. Szkoła prawników	36
Wybrana literatura	39
Rozdział III. POGLĄDY POLITYCZNO-PRAWNE WSCHODU	40
1. Prawa Hammurabiego	40
2. Poglądy na władzę i prawo w myśli judaistycznej	41
3. Buddyzm o władzy	43
Wybrana literatura	44
Rozdział IV. MYŚL POLITYCZNO-PRAWNA STAROŻYTNEJ GRECJI	45
1. Sofiści starsi	46
A. Protagoras z Abdery	47
B. Gorgiasz	49
C. Prodikos	50

2. Sofiści młodszy	51
A. Hipiasz z Elidy	51
B. Kallikles	52
C. Trazymach	53
3. Sokrates	54
4. Platon (Arystokles)	57
5. Arystoteles	63
Wybrana literatura	71

Rozdział V. GŁÓWNE IDEE POLITYCZNO-PRAWNE OKRESU HELLENISTYCZ- NEGO I STAROŻYTNEGO RZYMU

1. Cynicy — Antystenes, Diogenes, Krates	72
2. Cyrenaicy — Arystyp z Cyreny	74
3. Epikur i epikurejczycy	75
4. Stoicy starsi	77
5. Stoicy okresu średniego	80
A. Polibiusz	80
B. Cyzero	82
Wybrana literatura	86

Rozdział VI. PROBLEMATYKA PAŃSTWA I PRAWA U POCZĄTKÓW CHRZEŚ- CIJAŃSTWA

1. U źródeł	87
A. Jezus z Nazaretu (Chrystus)	87
B. Święty Paweł z Tarsu	88
2. Poglądy polityczno-prawne wczesnego chrześcijaństwa	89
A. Święty Augustyn	90
3. Sekty chrześcijańskie	92
Wybrana literatura	98

HOMO HIERARCHICUS

Część druga

MYŚL POLITYCZNO-PRAWNA ŚREDNIOWIECZA

Rozdział VII. U ŹRÓDEŁ CHRZEŚCIJAŃSKIEJ TEORII WŁADZY	97
1. Jan z Salisbury	97
2. Święty Tomasz z Akwinu	102
3. Dante Alighieri	109
4. Marsyliusz z Padwy	110
Wybrana literatura	116

HOMO NATURALIS

Część trzecia

RENESENS

Rozdział VIII. DOKTRYNY POLITYCZNE I PRAWNE EPOKI RENESANSU	121
1. Doktryny realizmu politycznego we Włoszech	122
A. Niccolò Machiavelli	122
2. Francesco Guicciardini i Giovanni Botero	131
Wybrana literatura	134

Rozdział IX. DOKTRYNY REFORMACJI W NIEMCZECH I WE FRANCJI	136
1. Ulrich von Hutten	136
2. Marcin Luter	139
3. Tomasz Münzer	143
4. Ulrich Zwingli	144
5. Jan Kalwin	146
Wybrana literatura	148
Rozdział X. DOKTRYNA MONARCHII OŚWIECONEJ — JEAN BODIN	149
Wybrana literatura	156
Rozdział XI. UTOPIE EPOKI RENESANSU	157
1. Erazm z Rotterdamu	157
2. Utopie renesansowe	160
A. Tomasz More (Morus)	160
B. Giovanni Domenico Campanella	164
C. Franciszek Bacon	167
Wybrana literatura	168
Rozdział XII. MYŚL POLITYCZNA I PRAWNA POLSKIEGO RENESANSU	169
1. Stanisław ze Skarbimierza	169
2. Paweł Włodkowic	169
3. Jan Ostroróg	171
4. Filip Buonaccorsi (Kallimach)	174
5. Sebastian Petrycy z Pilzna	178
6. Andrzej Frycz Modrzewski	180
7. Jakub Przyłuski	186
8. Stanisław Orzechowski	190
9. Krzysztof Warszawicki	192
10. Piotr Skarga (Powęski)	194
11. Jan Zamoyski	195
12. Bracia Polscy	197
Wybrana literatura	200

HOMO LIBER

Część czwarta

MYŚL POLITYCZNA I PRAWNA WIEKU XVII I OŚWIECENIA

Rozdział XIII. NOWOŻYTNA SZKOŁA PRAWA NATURY	205
1. Huig de Groot (Grocjusz)	205
2. Benedykt Spinoza	209
3. Samuel Pufendorf, Christian Thomasius, Christian Wolff	212
Wybrana literatura	215
Rozdział XIV. IDEOLOGIA REWOLUCJI ANGIELSKIEJ	216
1. James Harrington	217
2. Robert Filmer	218
3. Nurt radykalny — Gerrard Winstanley	219
4. Tomasz Hobbes	222
5. John Locke	228
Wybrana literatura	233

Rozdział XV. LIBERALIZM I RADYKALIZM	234
1. Monteskiusz	234
2. Jan Jakub Rousseau	241
3. Konserwatyzm — Edmund Burke	247
Wybrana literatura	250
Rozdział XVI. UTOPIJNE KONCEPCJE OŚWIECENIA	251
1. Jean Meslier	251
2. Morelly	254
3. Gabriel Bonnot de Mably	256
Wybrana literatura	258
Rozdział XVII. DOKTRYNY POLITYCZNO-PRAWNE POLSKIEGO OŚWIECENIA	260
1. Stanisław Dunin-Karwicki	260
2. Stanisław Leszczyński	261
3. Stanisław Konarski	264
4. Hugo Kollataj	265
5. Franciszek Salezy Jezierski	269
6. Stanisław Staszic	272
7. Wojciech Gutkowski	280
Wybrana literatura	283
 <i>HOMO LIBER VERSUS HOMO SOCIALIS</i> Część piąta DOKTRYNY POLITYCZNO-PRAWNE XIX WIEKU 	
Rozdział XVIII. IDEALIZM NIEMIECKI	287
1. Immanuel Kant	287
2. Georg Wilhelm Friedrich Hegel	292
3. Johann Gottlieb Fichte	301
Wybrana literatura	305
Rozdział XIX. ROMANTYZM POLITYCZNY I SZKOŁA HISTORYCZNO-PRAWNA W NIEMCZECH	307
1. Gustaw von Hugo	307
2. Fryderyk Karol von Savigny	308
3. Fryderyk Grzegorz Puchta	312
Wybrana literatura	314
Rozdział XX. LIBERALIZM XIX WIEKU	314
1. Alexis de Tocqueville	314
2. Herbert Spencer	319
3. Beniamin Constant	322
4. Jeremy Bentham	326
5. John Stuart Mill	330
Wybrana literatura	338
Rozdział XXI. POZYTYWIZM	339
1. John Austin	340
2. Rudolf Ihering	342
3. Jerzy Jellinek	343
Wybrana literatura	352

Rozdział XXII. MYŚL LEWICOWA XIX WIEKU	353
1. Anarchizm	353
A. Piotr Józef Proudhon	354
B. Michał Bakunin	355
C. Piotr Aleksiejewicz Kropotkin	359
2. Socjalizm utopijny	363
A. Claude Henrie de Saint-Simon	364
B. Charles Fourier	368
3. Socjalizm naukowy — Karol Marks i Fryderyk Engels	370
4. Reformizm — Edward Bernstein	374
5. Rewizjonizm — Karol Kautsky	376
Wybrana literatura	384
Rozdział XXIII. POCZĄTKI MYŚLI SPOŁECZNEJ KOŚCIOŁA W XIX WIEKU — LEON XIII	385
Wybrana literatura	392
Rozdział XXIV. SOLIDARYZM — LEON DUGUIT	394
Wybrana literatura	396
INDEKS NAZWISK I OSÓB	397

książki dla studentów studiów prawnych i administracyjnych, mogące do tego stopnia zbliżyć studentów do historycznych kierunków kształcenia akademickiego.

Układ książki jest dość tradycyjny. Zamierzeniem moim było przedstawić wybrane doktryny polityczne i prawne, których podstawowe założenia należyty byłoby uzupełnić o krótką informację o autorach i ich doktrynie. Świadomie ograniczyłem do ogółu teoretycznych stanowisk wybranych doktryn. Wynika to z dwóch powodów:

1. Kształtując w zakresie historii myśli politycznej i prawnej na krótkim wydziale prawa łączę się z głównymi studiami historyczno-prawnymi. Ta zaś niestrawność i niekompetencja moich kolegów historyków są niekwestionowane. Nie mam więc powodów, by wiele treści dostępnych w ramach historii ustroju lub historii prawa powtarzać w tej pracy.

2. Zamierzeniem moim było zreferowanie wybranych doktryn w ten sposób, by Czytelnik mógł otrzymać nie tylko krótką informację o doktrynie, ale by była ona przedstawiona w sposób umożliwiający poznanie jej logiki, niezbędny do stosowania do niej doświadczenia. Są one zatem nieco szerzej prezentowane.

Można spostrzec zasadniczo dwa ujęcia w omawianiu doktryn politycznych i prawnych na przestrzeni dzieł. Jedno, głęboko osadzające myśl w epoce, przedstawia szerokie spektrum poglądów. Drugie poświęcone jest głównie rekonstrukcji wybranych doktryn, uznanych za najbardziej reprezentatywne w historii myśli. Czytelnik otrzyma więc bogatą ofertę podrozdziałów ukazujących różne aspekty teoretyczne i metodologiczne. Skłoniłem się do koncepcji podrozdziału reprezentowanej przez Paula Janeta i Antoniego Parzysławskiego.

Polska historia doktryn politycznych i prawnych oferuje studentom podrozdziałki wybranych autorów: Jana Baskiewicz, Huberta Izdebskiego, Janusza Jura-